

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ISSN 2313-2094 (Print)
ISSN 2413-2039 (Online)

ЛЮДИНОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Серія «Педагогіка»

Збірник наукових праць
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка

Випуск 20 (52)

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного
педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 4 від 30.04.2025 р.)

Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка» включено до Переліку наукових фахових видань України в категорії «Б» в галузі педагогічних наук (спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки») відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 № 886 (додаток 4). Збірник відображений у таких наукометричних базах даних та каталогах: Index Copernicus International, Google Scholar, Directory of Open Access Journals, ERIH PLUS, Ulrich's Periodicals Directory, Crossref.

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1190 від 11.04.2024 року. Ідентифікатор медіа R30-04756.

Мови: українська, англійська.

Збірник присвячений проблемам педагогічної теорії і практики в історичному, сучасному світовому контексті. Публікує оригінальні статті авторів, які представляють теоретичний доробок та результати емпіричних досліджень. Статті охоплюють широкий спектр наукових дисциплін, зокрема історію педагогіки, теорію та практику виховання, порівняльну педагогіку.

Редакція не несе відповідальності за зміст статей та може не поділяти думку автора.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка» / ред. кол. М. Чепіль (головний редактор) та ін. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Випуск 20 (52). 114 с. DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.20/52>

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE
PEDAGOGICAL UNIVERSITY

ISSN 2313-2094 (Print)
ISSN 2413-2039 (Online)

HUMAN STUDIES

Series of “Pedagogy”

a collection of scientific articles
of the Drohobych Ivan Franko
State Pedagogical University

Issue 20 (52)

Publishing House
“Helvetica”
2025

ISSN 2313-2094 (Print)
ISSN 2413-2039 (Online)

Recommended for printing
by Academic Council of Drohobych Ivan Franko
State Pedagogical University
(30 April 2025, Minutes № 4)

Human Studies. Series of “Pedagogy” is included in the List of scientific professional publications of Ukraine of category “B” in the field of pedagogical sciences (specialty 011 “Educational, pedagogical sciences”) according to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 886 dated 02.07.2020 (Annex 4). “Human Studies. Series of Pedagogy” is included in Index Copernicus International, Google Scholar, Directory of Open Access Journals, ERIH PLUS, Ulrich’s Periodicals Directory, Crossref.

Registration of Print media entity: Decision of the National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine № 1190 of April 11, 2024. Media ID: R30-04756.

Journal languages: Ukrainian, English.

The collection addresses the issues of pedagogical theory and practice globally, in the retrospective and contemporary contexts. It contains original research articles that present theoretical assumptions. The articles cover a wide range of scientific disciplines including the history of education, theory and practice of education, comparative pedagogy.

The Editorial Board bears no responsibility for the content of the articles and may not share the author’s opinion.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

Human Studies. Series of “Pedagogy” / Mariya Chepil (Editor-in-Chief) & others. Drohobych : Publishing House “Helvetica”, 2025. Issue 20 (52). 114 p. DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.20/52>

ЗМІСТ

Bobro Natalia. The impact of digital universities on the transformation of the educational business model.....	9
Гойванович Наталія, Коссак Григорій. Сучасні підходи до організації змішаного навчання у ЗВО та їх ефективність.....	17
Зданевич Лариса, Мисик Олеся, Цегельник Тетяна. Здатність майбутніх вихователів до навчання впродовж життя: професійна компетентність та вимога сьогодення.....	27
Іванова Вікторія. Формування соціально-громадянської компетентності у дітей дошкільного віку: сучасні вектори.....	35
Ishchenko Olga, Verkhovtsova Olga, Lunn Elizabeth. Multimodal approach to developing writing skills.....	42
Karpenko Oresta, Levytskyi Oleksandr. Development of professional communicative competence as a factor of successful pedagogical activity.....	49
Княжева Ірина, Філіпчук В'ячеслав. Економічний складник професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей: середовищний підхід.....	56
Кондур Оксана, Радченко Олександр. Педагогічні підходи до сімейного виховання різних поколінь.....	62
Kornytska Yuliia, Tuliakova Kateryna. Developing emotional regulation skills in ESP classroom.....	69
Мись Тетяна. Автентичні пісні як сучасний спосіб навчання англomовного аудіювання студентів немовних ВНЗ.....	76
Паска Тарас. Формування міжкультурної компетентності і взаємодії студентської молоді як засіб мотивації до саморозвитку та соціальної активності.....	85
Стинська Вікторія, Ящишин Зінові, Прокопів Любов, Серман Тарас. Методологія дослідження проблеми розвитку спортивно-оздоровчої роботи у закладах вищої освіти України	91
Фунтікова Ольга, Макаренко Світлана, Яйленко Вікторія. Дослідження дошкільної освіти Донецчини в період воєнного стану.....	98
Чепіль Марія. Педагогічні погляди О. Макарушки на патріотичне виховання в контексті сучасних викликів.....	106

CONTENTS

Bobro Natalia. The impact of digital universities on the transformation of the educational business model.....	9
Hoivanovych Nataliia, Kossak Hrygoriy. Modern approaches to organizing blended learning in higher education institutions and their effectiveness.....	17
Zdanevych Larysa, Mysyk Olesia, Tsehelnik Tetiana. The ability of future educators to learn throughout life: professional competence and the requirement of nowadays.....	27
Ivanova Viktoriya. The formation of social and civic competence in children of preschool age: modern vectors.....	35
Ishchenko Olga, Verkhovtsova Olga, Lunn Elizabeth. Multimodal approach to developing writing skills.....	42
Karpenko Oresta, Levytskyi Oleksandr. Development of professional communicative competence as a factor of successful pedagogical activity.....	49
Knyazheva Iryna, Filipchuk Viacheslav. Economic component of professional training of future teachers of humanities: an environmental approach.....	56
Kondur Oksana, Radchenko Oleksandr. Pedagogical approaches to family education across generations.....	62
Kornytska Yuliia, Tuliakova Kateryna. Developing emotional regulation skills in ESP classroom.....	69
Mys' Tatiana. Authentic song as a modern way of teaching English listening for students of non-linguistic university.....	76
Paska Taras. Formation of intercultural competence and interaction of student youth as a means of motivation for self-development and social activity.....	85
Stynska Viktoriia, Prokopiv Liubov, Serman Taras. Methodology for researching the problem of development of sports and recreational work in higher education institutions of Ukraine.....	91
Funtikova Olga, Makarenko Svitlana, Yailenko Viktoriia. Research on preschool education in the Donbas region during the period of martial law.....	98
Chepil Mariya. Pedagogical views of O. Makarushka on patriotic education in the context of modern challenges.....	106

ЗДАНЕВИЧ Лариса – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8387-2143>

Scopus-Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210841069>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/D-6646-2019>

МИСИК Олеся – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8556-0709>

Researcher ID: <https://www.researchid.co/0000-0001-8556-0709>

ЦЕГЕЛЬНИК Тетяна – доктор філософії, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7643-0208>

Scopus-Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218831141>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAK-4729-2020>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.20/52.3>

Бібліографічний опис статті: Зданевич, Л., Мисик, О., Цегельник, Т. (2025). Здатність майбутніх вихователів до навчання впродовж життя: професійна компетентність та вимога сьогодення. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*, 20 (52), 27–34, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.20/52.3>

ЗДАТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ

Анотація. У статті представлено теоретичне обґрунтування здатності майбутніх вихователів до навчання впродовж життя як професійної компетентності та вимоги сьогодення. Зазначено, що специфіка професії вимагає сформованості у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки належного рівня професійної компетентності. Переконані, що від цього залежить якість професійної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти, професійний ріст та імідж майбутніх фахівців дошкільної освіти. Представлено найбільш актуальні визначення вітчизняними науковцями поняття «професійна компетентність» та на цій основі власне розуміння цього феномену. Професійну компетентність трактуємо як інтегровану характеристику особистості, що включає: спеціальні фахові знання, уміння і навички; особистісні якості (любов до дітей, відповідальність, творчість, емпатія, комунікабельність, здатність до саморозвитку, самоосвіти та ін.) та готовність до здійснення якісної професійної діяльності в умовах закладів дошкільної освіти. Схарактеризовано складові змісту компетентності «здатність майбутніх вихователів до навчання впродовж життя»: здатність вихователя до саморефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності, професійний розвиток та самоосвіта. Акцентовано увагу на тому, що здатність майбутніх вихователів до навчання впродовж життя є однією із вагомих професійних компетентностей, оскільки у сучасному глобалізованому суспільстві, де знання постійно оновлюються, а технології розвиваються, вихователі повинні бути готові до постійного самовдосконалення. Уважаємо, що в основі здатності до навчання впродовж життя є самосвідомість і саморефлексія, умотивованість до навчання, комунікативні навички та навички самоорганізації, адаптивність до нових умов та вимог, відкритість до інновацій тощо.

Ключові слова: майбутні вихователі закладів дошкільної освіти, компетентність, професійна компетентність, самоосвіта, саморозвиток, самовдосконалення, професійний розвиток, педагогічна майстерність.

ZDANEVYCH Larysa – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head at the Department of Preschool Pedagogy, Psychology and Professional Methodics, Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy, 139 Proskurivskoho Pidpillya Str., Khmelnytskyi, 29013, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8387-2143>

Scopus-Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210841069>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/D-6646-2019>

MYSYK Olesia – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Pre-School Pedagogy, Psychology and Professional Methods, Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy, 139 Proskurivskoho Pidpillya Str., Khmelnytskyi, 29013, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8556-0709>

Researcher ID: <https://www.researchid.co/0000-0001-8556-0709>

TSEHELNYK Tetiana – Doctor of Philosophy, Associate Professor at the Department of Special and Inclusive Education, Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University 2, Maxym Kryvonos str. Ternopil, 46027, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7643-0208>

Scopus-Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218831141>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAK-4729-2020>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.20/52.3>

Bibliographic description of the article: Zdanevych, L., Mysyk, O., Tsehelnik, T. (2025). Zdatnist maibutnikh vykhovateliv do navchannia vprodovzh zhyttia: profesiina kompetentnist ta vymoha sohodennia [The ability of future educators to learn throughout life: professional competence and the requirement of the nowadays] *Humanities Studies. Series «Pedagogy»*, 20 (52), 27–34, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.20/52.3>

THE ABILITY OF FUTURE EDUCATORS TO LEARN THROUGHOUT LIFE: PROFESSIONAL COMPETENCE AND THE REQUIREMENT OF NOWADAYS

Summary. The author of the article has presented a theoretical substantiation of future educators' ability to learn throughout the life as a professional competence and the requirements of the present. It has been noted that the specificity of the profession requires the formation of an appropriate level of professional competence in future preschool teachers in the process of professional training. We are convinced that the quality of professional activity in the conditions of preschool education, professional growth and image of future specialists in preschool education depends on this. The article presents the most relevant definitions of the concept of «professional competence» by national scholars and, on this basis, our own understanding of this phenomenon. Professional competence has been interpreted as an integrated characteristic of a personality, including: special professional knowledge, skills and abilities; personal qualities (love for children, responsibility, creativity, empathy, sociability, ability to self-development, self-education, etc. and readiness to carry out high-quality professional activities in the conditions of preschool educational institutions. The components of the content of the competence «future educators' ability to learn throughout life» have been characterized as follows: the educator's ability to self-reflect and self-evaluate their own professional activities, professional development and self-education. It has been emphasized that the ability of future educators to learn throughout life is one of the most important professional competencies, since in today's globalized society, where knowledge is constantly updated and technologies are developing, educators must be ready for continuous self-improvement. We believe that self-awareness and self-reflection, motivation to learn, communication and self-organization skills, adaptability to new conditions and requirements, openness to innovation, etc. are at the heart of lifelong learning.

Key words: future educators of preschool educational institutions, competence, professional competence, self-education, self-development, self-improvement, professional development, pedagogical skills.

Постановка проблеми. Професія вихователя належить до професій, парадигма якої знаходиться в полі «людина – людина», а точніше

«доросла людина – дитина» (Методичні засади формування..., 2023, с.6). Враховуємо, що «на сучасному етапі повномасштабного

реформування дошкільної освіти в Україні вихователь закладу дошкільної освіти перетворюється із транслятора знань на партнера, організатора дитиноцентрованого процесу освіти з максимальним наближенням до можливостей, здібностей, потреб і настанов конкретної дитини; при цьому успішно виконуючи функції наставника, коуча, фасилітатора, організатора проєктного навчання, ментора стартапів, ігропедагога та модератора, тьютора індивідуальної освітньої траєкторії особистості» (Методичні засади формування..., 2023, с. 12). Окрім цього, вихователь повинен активно співпрацювати з батьками вихованців, надаючи їм консультативну та іншу допомогу, з громадськістю та постійно самовдосконалюватись в обраній професії. Усе це зумовлює специфіку професії і вимагає сформованості у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки належного рівня професійної компетентності. Переконані, що від цього залежить якість професійної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти, професійний ріст та імідж майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійної компетентності майбутніх вихователів детально обґрунтовані Г. Беленькою, А. Богуш, О. Бобирєвою, Д. Коврей, І. Коновальчуком, Т. Танько, Т. Теличко та ін. Науковці єдині в думці, що тільки професійно компетентний вихователь закладу дошкільної освіти здатен забезпечити виконання вимог Державного стандарту дошкільної освіти, надати якісну освіту підростаючому поколінню. Проблема професійного розвитку, становлення педагога завжди перебувала у полі зору вітчизняних наукових студій (І. Зязюн, І. Княжева, Н. Коломієць, Л. Мартинець, Л. Пуховська, Т. Федірчик та ін.). Зокрема, Л. Чередник та співавтори у своєму дослідженні доводять, що самоосвіта педагога – умова вдосконалення педагогічної майстерності та професійного зростання. Науковці мотивують це тим, що сучасний педагог – це одна з тих професій, яка потребує постійного руху вперед, оновлення, засвоєння нових знань. Слід зазначити, що професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» нещодавно представив таку професійну компетентність як «здатність майбутніх вихователів до навчання впродовж життя», тому її сутність і зміст ще не схарактеризовані уповні.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та довести вагомість професійної компетентності

«здатність майбутніх вихователів до навчання впродовж життя».

Виклад основного матеріалу. Вихователь закладу дошкільної освіти покликаний організовувати навчання, виховання та розвитку вихованців під час здобуття ними дошкільної освіти шляхом формування ключових компетентностей відповідно до державного стандарту (Про затвердження професійного стандарту..., 2021). Погоджуємося, що вихователя «доцільно розглядати як ключову фігуру дошкільної освіти, адже він повинен визначити індивідуальні траєкторії особистісного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її вікових, фізіологічних та психологічних особливостей; активно працювати й у площині інтелектуального, соціального, фізичного, естетичного та особистісного розвитку; турбуватися про психологічне благополуччя дітей, увага до їхнього внутрішнього світу, почуттів, переживань, захоплень та інтересів» (Коврей, Бобирєва, 2021, с. 509). Беззаперечно, що він має бути «зразком та прикладом для дітей, оскільки його особистість є найважливішим виховним засобом. Вихователь впливає на них всіма якостями своєї особистості, всією поведінкою» (Чайка, 2012, с. 36).

Усе вищезазначене свідчить про те, що професійній діяльності вихователів притаманні певні особливості, адже «вона часто супроводжується заглибленістю педагога в «суспільство дітей дошкільного віку», характеризується певним емоційним фоном напруги, роздратування, перенасичення; зумовлює психологічний клімат в групі, емоційний комфорт кожної дитини, характер взаємин між дітьми та особистісні успіхи дитини в діяльності» (Коврей, Бобирєва, 2021, с. 509).

Відповідно, підготовка до виконання надскладних і надвагомих завдань сучасного дошкілля полягає у формуванні у майбутніх фахівців дошкільної освіти професійної компетентності, яку Г. Беленька (2012) трактує як «здатність виконувати завдання професійної діяльності на основі фахових знань і вмінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей, серед яких провідними є любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатія та комунікативність» (с. 25). Основними вимогами до професійної компетентності вихователя у контексті потреб сучасної дитини дошкільного віку авторка називає: розвинені морально-вольові якості, змістовна обізнаність у доступних для дитини галузях життя, уміння доцільно

організовувати її виховання та навчання з урахуванням індивідуальних особливостей (Беленька, 2012, с. 25).

Згідно дослідження Т. Танько (2004), професійна компетентність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти трактується – це «динамічна, процесуальна сторона його професійної підготовки, характеристика професійного росту, професійних змін, як явище поступової професіоналізації майбутнього вихователя» (с. 183). Т. Атрощенко та О. Бобирева акцентують увагу на тому, що «фахова компетентність майбутнього вихователя не є простою сумою категоріальних характеристик, а є складною та поліфункціональною категорією, яка охоплює належним чином сформовану здатність успішно здійснювати професійну діяльність на основі наявних теоретичних знань і практичного досвіду, використовуючи традиційні та інноваційні уміння, навички та особистісно-професійні якості у вирішенні професійних завдань щодо організації навчання, виховання, соціалізації дітей дошкільного віку» (Методичні засади формування..., 2023, с. 21). Погоджуємося з авторами, що «фахова компетентність майбутнього вихователя ЗДО тісно пов'язана із освіченістю і вихованістю та передбачає розуміння духовно-моральних принципів й установок дошкільної освіти, а тому має охоплювати: усвідомлення норм і стандартів дошкільної педагогіки; глибоке розуміння сутності виконуваних професійних завдань; почуття відповідальності за результати роботи; розвинуті комунікативні навички й особистісно-професійні якості; сформоване вміння обирати найбільш ефективні методи, форми та засоби реалізації практичної діяльності, які адекватні конкретним обставинам; системне використання гуманістичних прийомів під час професійної діяльності у ЗДО» (Методичні засади формування..., 2023, с. 13).

І. Коновальчук (2015) переконаний, що «професійна компетентність вихователя закладу дошкільної освіти є інтегративним особистісним утворенням на засадах теоретичних знань, практичних умінь, значущих особистісних якостей та досвіду, що зумовлюють готовність його до виконання педагогічної діяльності та забезпечують високий рівень її самоорганізації. Професійна компетентність вихователя не має вузько професійних меж, оскільки від нього вимагається постійне осмислення розмаїття соціальних, психологічних, педагогічних та інших проблем,

пов'язаних з організацією освітньо-виховного процесу закладу дошкільної освіти» (с. 67). Узагальнюючи модель професійної компетентності вихователя ЗДО, автор виокремлює такі групи показників діяльності: «професійно-діяльнісну, психологічно-особистісну та результативну. Професійно-діяльнісні показники визначаються двома блоками знань й умінь вихователя: функціональними та спеціальними. Психологічно-особистісні показники визначають систему морально-ціннісних орієнтацій, стиль діяльності вихователя. В аспекті професійної підготовки майбутніх вихователів не менш значущими є певні педагогічні уміння, які є базисною структурою їхньої компетентності. Специфічно педагогічними вміннями вважаються: вміння бути джерелом знань; вміння будувати процес засвоєння знань іншими людьми; вміння розвивати різні якості людської особистості; комунікативні, мовні, текстові, жанрові уміння» (Коновальчук, 2015, с. 68).

Узагальнюючи думки науковців, професійну компетентність майбутніх вихователів визначаємо як інтегровану характеристику особистості, що включає: спеціальні фахові знання, уміння і навички; особистісні якості (любов до дітей, відповідальність, творчість, емпатія, комунікабельність, здатність до саморозвитку, самоосвіти та ін.) та готовність до здійснення якісної професійної діяльності в умовах закладів дошкільної освіти.

Серед професійних компетентностей у професійному стандарті «Вихователь закладу дошкільної освіти» задекларовано «здатність до навчання упродовж життя». Ця компетентність полягає у здатності вихователя до само-refлексії та самооцінювання власної професійної діяльності; планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту (Про затвердження професійного стандарту..., 2021). Розглянемо це детальніше крізь призму трактувань ключових термінів.

Сучасний фахівець, як вважає О. Воронова (2014), – це «особистість, здатна аналізувати, коректувати й удосконалювати свою професійну діяльність» (с. 113). Авторка вважає необхідною умовою цього вдосконалення професійну рефлексію і зазначає, що рефлексія – це «здатність зосередитись на собі самому й опанувати самого себе як об'єкт, який має своє специфічне значення – здатність пізнавати самого себе» та «один із важливих чинників саморозвитку особистості взагалі і професійного розвитку зокрема» (Воронова,

2014, с. 113). Рефлексію педагогічної діяльності О. Воронова (2014) радить розглядати як «якість, властиву всім, хто здійснює таку діяльність: чим вище рівень рефлексивних умінь, тим вище загальний рівень культури професійної педагогічної діяльності. Найвищий характеризується критичною й адекватною оцінкою різноманітних сторін власної особистості й діяльності, ясним розумінням причин своїх творчих успіхів і невдач, передбаченням розвитку в себе нових якостей» [там само]. Слушною для нашого дослідження є думка, згідно з якою «рівень рефлексивної саморегуляції педагога відповідає його професійній майстерності і є психологічною основою його педагогічної творчості» (с. 113).

І. Княжева (2019), на основі аналізу наукових джерел, зазначає, що «здатність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти до рефлексії дозволяє йому зайняти по відношенню до себе і власної професійної діяльності дослідницьку позицію, яка також називається «рефлексійним виходом», ініціювати який здатні проблемні ситуації, у ролі яких можуть виступати: неможливість здійснити звичний спосіб дії; душевні потрясіння і кризи, значні зміни в житті; парадокси «взаєморозуміння»; неможливість спільного здійснення діяльності» (с. 136). Солідарні з авторкою, що «здатний до рефлексії педагог-вихователь вільний від зовнішніх суджень, стимулів, оцінок, обставин, оскільки вона дає можливість не тільки пізнати самого себе, але і зрозуміти того, хто поруч, усвідомлюючи при цьому й те, як він оцінюється та сприймається довколишніми. Це неминуче призводить не тільки до збагачення Я-концепції майбутнього професіонала, а й до розвитку його відповідальності перед собою та іншими, до вивільнення особистісних ресурсів для постановки нових завдань завдяки відмові від дій під впливом випадкових імпульсів, від бездумного слідування чужим вимогам та очікуванням» (Княжева, 2019, с. 137). Цінною для нашого дослідження є позиція науковця, згідно з якою «готовність майбутнього вихователя до рефлексії стає найважливішою передумовою осмисленого й усвідомленого вибору, здійснюваного в конкретних життєвих і педагогічних ситуаціях закладу дошкільної освіти, життєдіяльності в цілому, саме тому вона виступає як підсумок «праці душі», спосіб ставлення до життя, духовний самоаналіз і чинник професійного становлення» (Княжева, 2019, с. 137).

Як стверджує С. Воронова, самооцінювання педагогом власної діяльності — це «процедура забезпечення якості педагогічної діяльності засобами та інструментами, що дають змогу визначити рівень ефективності діяльності та виокремити проблеми на кожному її етапі. Таке самооцінювання має на меті, по-перше, критично й адекватно оцінити особистісні та професійні якості, педагогічну діяльність (теоретичні знання, практичні вміння і навички, дії, ставлення, прагнення до самовдосконалення), по-друге, оцінити готовність педагога до підвищення кваліфікації, по-третє, використовувати означений метод у власній педагогічній діяльності під час самооцінювання здобувачів освіти (Воронова, 2022, с.124). Авторка зазначає, що «самооцінювання педагогами власної діяльності сприяє їхній здатності до рефлексії, посиленню мотивації до діяльності, пожвавленню активності на уроках, зростанню відповідальності педагогів за підвищення професійної компетентності, свідомого ставлення до професії, що позитивно впливає на якість освітнього процесу в закладі освіти» (Воронова, 2022, с. 124). Вагомим постає те, що «означений процес уможливорює оцінку сильних та слабких сторін педагогічної діяльності, виявлення недоліків роботи, дає змогу на основі самооцінювання розробити систему заходів щодо усунення недоліків та стимулювання розвитку пріоритетних напрямів щодо удосконалення якості освітнього процесу» (Воронова, 2022, с. 124).

Особистісно-професійний розвиток педагога Н. Коломієць (2021) розуміє як «свідомий процес якісних змін особистості, спрямований на досягнення високого рівня особистісного саморозвитку та професійної самореалізації у педагогічній діяльності» (с. 77). Авторка доводить, що цей процес є постійним і безперервним (що відповідає сучасному принципу організації навчання «навчання впродовж життя»). Відповідно, Н. Коломієць (2021) вважає, що «поняття «особистісно-професійний розвиток педагога» відображає різнобічність і взаємопов'язаність з науково-педагогічною діяльністю й особистісними характеристиками педагога, тобто відображає діяльнісну й особистісну сторони; усебічний особистісно-професійний розвиток педагога відбувається тоді, коли залучаються такі аспекти розвитку, як особистісний, професійний та соціальний (цей аспект зумовлений соціальним характером педагогічної

діяльності)» (с. 77). Дослідниця пояснює це тим, що «розвиток педагога – це процес навчання, а емоції, які виникають під час цього процесу, впливають на те, як функціонує мозок (позитивні емоції, наприклад, мотивація стимулюють залучення до навчання)» (Коломієць, 2021, с. 77). Підтримуємо позицію – «особистісно-професійний розвиток вимагає від педагога ґрунтовного володіння не тільки академічними знаннями, а й особистими силами та характеристиками, які допомагають йому визначати та осмислювати свою педагогічну практику та себе як окрему людину. Це відбувається шляхом розвитку необхідних життєвих навичок, які можуть допомогти педагогу зростати у своїй професії та за її межами» (Коломієць, 2021, с. 77).

Л. Чередник, О. Сироежко, П. Андрусик (2024) стверджують, що самоосвіта педагога є «необхідною умовою професійної діяльності педагога, а професійне зростання можна вважати й пошуком власного шляху, педагогічного стилю, оволодіння педагогічним досвідом. Цей процес направлений на отримання таких знань, які б сприяли розширенню освіченості у своєму предметі, підвищенню ефективності самонавчання, виробленню нових педагогічних прийомів і методик розвитку творчого потенціалу в професійній діяльності» (с. 616). Автори слушно пригадують загальновідомий вислів – «педагог вчиться упродовж життя» (Чередник, Сироежко & Андрусик, 2024, с. 616).

Як вважає Л. Хомич, самоосвіта «визначається досвідом та індивідуальною здатністю людини, її прагненням до безперервної самоосвіти й самовдосконалення, творчим ставленням до справи. Важливою є також здатність до саморозвитку, тобто створення нового не тільки в навколишньому світі,

а й у собі» (Хомич, 2012, с. 19). Солідарні із Т. Стойчик у тому, що самоосвіта педагога є складовою якості професійної освіти, а «реалізація системи самоосвіти повністю залежить від самої особистості педагогічного працівника: сили його характеру, рівня розвитку інтелектуальних здібностей, рівня креативності, який полягає в здатності приймати нестандартні рішення, висловлювати оригінальні ідеї, швидко знаходити вихід із проблемних ситуацій» (Стойчик, 2016, с. 61). У свою чергу С. Пазюк вважає, що «самоосвіта педагога – це провідна форма вдосконалення професійної компетентності, що полягає в засвоєнні, оновленні, поширенні й поглибленні знань, узагальненні досвіду шляхом цілеспрямованої, системної самоосвітньої роботи, спрямованої на саморозвиток та самовдосконалення особистості, задоволення власних інтересів і об'єктивних потреб освітнього закладу» (Пазюк, 2004).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, на основі вивчення наукових джерел, приходимо до висновку, що здатність майбутніх вихователів до навчання впродовж життя є однією із вагомих професійних компетентностей та вимогою сьогодення. У сучасному глобалізованому суспільстві, де знання постійно оновлюються, а технології розвиваються, вихователі повинні бути готові до постійного самовдосконалення. Уважаємо, що в основі здатності до навчання впродовж життя є самосвідомість і саморефлексія, умотиваність до навчання, комунікативні навички та навички самоорганізації, адаптивність до нових умов та вимог, відкритість до інновацій тощо. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у обґрунтуванні педагогічних умов формування здатності майбутніх вихователів до навчання впродовж життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беленька Г. В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук, спец. 13.00.08 – дошкільна педагогіка. К., 2012. 38 с.
2. Воронова О. Ю. Модель рефлексії в професійній діяльності педагога-вихователя. Актуальні проблеми психології, 2014. Т.7. Вип. 36. С. 113-120.
3. Воронова С. Самооцінювання педагогом власної діяльності як елемент забезпечення якості освітнього процесу. Молодь і ринок, 2022. №2(200). С.122-128.
4. Княжева І. Педагогічна рефлексія як чинник професійного становлення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки, 2019. №2 (65). С. 135-139.
5. Коврей Д., Бобирева О. Фахова компетентність майбутніх вихователів: теоретичні підходи до її формування на засадах компетентісного підходу. Social Work and Education, 2021. Vol. 8. № 4. pp. 505-514.
6. Коломієць Н. Особистісно-професійний розвиток педагога: поняття і зміст. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету, 2021. Вип.4. С. 72-79.

7. Коновальчук І. І. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти на засадах компетентнісного підходу: теоретичний аналіз. Науковий вісник Чернівецького університету. Серія : Педагогіка та психологія: [зб. наук. праць]. Вип. 764. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. С. 65-72.
8. Методичні засади формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: практичний poradnik для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта / укладачі Т. О. Атрощенко, О. С. Бобирєва. Мукачево: МДУ, 2023. 52 с.
9. Пазюк С. А. Розвиток творчого потенціалу педагога у системі методичної роботи. Національна освіта: провідні тенденції та перспективи (до 140-річчя від дня народження Б.Д. Грінченка): Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. К.: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2004. С. 184-185.
10. Про затвердження професійного стандарту «Вихователю закладу дошкільної освіти». Наказ Міністерства освіти України № 755-21 від 19.10.2021. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
11. Стойчик Т. І. Самоосвіта педагога як складова якості професійної освіти. Післядипломна освіта в Україні. Київ : ЦППО, 2016. № 1. С. 60-62.
12. Танько Т. П. Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Х., 2004. 503 с.
13. Хомич Л. О. Зміст культурологічної парадигми розвитку педагогічної освіти. Культурологічна складова професійного розвитку педагога : зб. наук. праць. Київ-Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2012. 126 с.
14. Чайка В. М. Проблеми змісту підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до інноваційної педагогічної діяльності. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка, 2012. № 2. С. 33-39.
15. Чередник Л. М., Сирожко О. В., Андрусик П. П. Самоосвіта педагога як умова вдосконалення педагогічної майстерності та професійного зростання. Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»), 2024. № 8(42). С. 613-623.

REFERENCES

1. Belenka, G.V. (2012). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia profesiinoi kompetentnosti vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv v umovakh stupenevoi osvity [Theoretical and methodological principles of forming professional competence of preschool educators in conditions of graduated education]. Abstract of the Doctor's thesis. K., 38 p.
2. Voronova, O.Yu. (2014). Model refleksii v profesiinii diialnosti pedahoha-vykhovatelia [Model of reflection in the professional activity of a teacher-educator]. Aktualni problemy psykholohii, 7, 113-120.
3. Voronova, S. (2022). Samoosiniuvannia pedahohom vlasnoi diialnosti yak element zabezpechennia yakosti osvitnoho protsesu [Self-assessment of a teacher's own activities as an element of ensuring the quality of the educational process]. Molod i rynek, 2(200), 122-128.
4. Knyazheva, I. (2019). Pedahohichna refleksiiia yak chynnyk profesiinoho stanovlennia maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Pedagogical reflection as a factor in the professional development of future educators of preschool educational institutions]. Naukovyi visnyk MNU imeni V.O. Sukhomlinskoho. Pedahohichni nauky, 2 (65), 135-139.
5. Kovrey, D., Bobyryeva, O. (2021). Fakhova kompetentnist maibutnikh vykhovateliv: teoretychni pidkhody do yii formuvannia na zasadakh kompetentisnoho pidkhodu [Professional competence of future educators: theoretical approaches to its formation based on the competency approach]. Social Work and Education, 8, 505-514.
6. Kolomiets, N. (2021). Osobystisno-profesiinyi rozvytok pedahoha: poniattia i zmist [Personal and professional development of a teacher: concept and content]. Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu, 4, 72-79.
7. Konovalchuk, I.I. (2015). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity na zasadakh kompetentisnoho pidkhodu: teoretychnyi analiz [Training of future specialists in preschool education based on the competency approach: theoretical analysis]. Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Serii: Pedahohika ta psykholohiia. Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet, 65-72.
8. Metodychni zasady formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity: praktychnyi poradnyk dlia zdobuvachiv pershooho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity spetsialnosti 012 Doshkilna osvita [Methodological principles for the formation of professional competence of future educators of preschool education institutions: a practical guide for applicants for the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 012 Preschool education] (2023). Mukachevo: Mukachivskyi derzhavnyi universytet, 52 p.
9. Pazyuk, S.A. (2004). Rozvytok tvorchoho potentsialu pedahoha u systemi metodychnoi roboty [Development of the creative potential of the teacher in the system of methodological work]. Materialy Vseukrainskoi nauko-ovo-praktychnoi konferentsii. K.: KMPU imeni B.D. Hrinchenka, 184-185.

10. Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity». [On approval of the professional standard "Preschool Education Teacher"]. Nakaz Minekonomiky Ukrainy № 755-21 vid 19.10.2021, <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
11. Stoychyk, T.I. (2016). Samoosvita pedahoha yak skladova yakosti profesiinoi osvity [Self-education of a teacher as a component of the quality of professional education]. *Pisliadyplomna osvita v Ukraini*. Kyiv : TsIPPO, 1, 60-62.
12. Tanko, T.P. (2004). Teoriia ta praktyka muzychno-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh zakladiv u pedahohichnykh universytetakh [Theory and practice of musical and pedagogical training of future preschool teachers in pedagogical universities. Doctor's thesis. Kh., 503 p.
13. Khomych, L.O. (2012). Zmist kulturolohichnoi paradyhmy rozvytku pedahohichnoi osvity [The content of the cultural paradigm of the development of pedagogical education]. *Kulturolohichna skladova profesiinoho rozvytku pedahoha : zb. nauk. prats*. Kyiv-Nizhyn: PP Lysenko M.M., 126 p.
14. Chayka, V.M. (2012). Problemy zmistu pidhotovky maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv do innovatsiinoi pedahohichnoi diialnosti [Problems of the content of training future educators of preschool educational institutions for innovative pedagogical activity]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriya Pedahohika*, 2, 33–39.
15. Cherednyk, L.M., Syroezhko, O.V., Andrusyk, P.P. (2024). Samoosvita pedahoha yak umova vdoskonalennia pedahohichnoi maisternosti ta profesiinoho zrostannia [Self-education of a teacher as a condition for improving pedagogical skills and professional growth]. *Zhurnal «Perspektyvy ta innovatsii nauky» (Seriiia «Pedahohika», Seriiia «Psykhologiiia», Seriiia «Medytsyna»)*, 8(42), 613-623.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ЛЮДИНОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Серія «Педагогіка»

Збірник наукових праць
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка

Випуск 20 (52)

Головний редактор *Марія Чепіль*

Технічний редактор *Ольга Лужецька*

Коректор *Олександр Голубєв*

Формат 60×84/8. Гарнітура Times New Roman.
Цифровий друк. Ум. друк. арк. 13,25.
Замов. № 0525/376. Наклад 50 прим.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.

COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES

DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE
PEDAGOGICAL UNIVERSITY

HUMAN STUDIES

Series of “Pedagogy”

**a collection of scientific articles
Drohobych Ivan Franko
State Pedagogical University**

Issue 20 (52)

Editor-in-chief *Mariya Chepil*

Technical Editor *Olha Luzhetska*

Corrector *Oleksandr Golubev*

Format 60×84/8. Times New Roman Font.
Digital printing. Conventional printed sheet 13,25.
Order 0525/376. Edition of 50 copies.

Publishing House “Helvetica”
65101, Odesa, 6/1, Inglezi str.
Phone +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Certificate of publishing entity
ДК № 7623 as of 22.06.2022